

kengroep zetten al meer zich rustig naast de leden van de Gereformeerde Kerken, alsof zij elkander zoo maar wederzijdsch als gereformeerden hadden te erkennen. Terwijl toch de feiten het ons toeschreeuwen: leden van deze kerkengroep zijn zonder nader onderzoek niet als gereformeerd te aanvaarden.

De gevolgen?

Wel, ook al zou de „kerkelijke” beweging van hen, die met dezen naam zich aandienen, doodloopen, toch blijft de „geest” werken. Die „geest” zal doorwerken in onze scholen, in onze studentenwereld, in de verschillende bladen en blaadjes, waarvan er nog heel wat geboorten te wachten staan.

En daarom blijf ik het gebruik van dien naam afkeuren. Ik meen, dat men daarmee ons opgroeiend geslacht prijsgeeft aan een invloed, die van het historisch-gereformeerde afvoert, en toch stevast den gereformeerden naam voert. Elke groep van tien, die vandaag over dit artikeltje hun verdraagzame hoofd schudden, zal, stel eens, dat ik of een ander het over 20 jaar zou herhalen, tot minstens honderd zijn aangegroeid.

Natuurlijk hebben sommige „leiders” hier ten deele ook schuld. Ik weet van vergaderingen, waarin zij tot spreken als het ware gedwongen werden door de feiten, en bleven zwijgen. Wij noemen ook zoo vaak ongelooft: „diplomatie”.

Maar ik zie de toekomst van het gereformeerde leven donker in. Menschen, die van de vrijzinnigheid in hun denk-methode geen haar verschillen (en die, nog dwazer dan de Kersten-groep en nog hulpeloozer, alleen maar door toeval en traditie enkele gereformeerde denk-resultaten vooralsnog aanvaarden, zoolang het duurt) zetten zich in „gereformeerde” colleges, en verkondigen er hun principes. Ik vergis me: ze verkondigen er hun snijfes.

En intusschen gaan de jaren verder, en wordt het gereformeerde kleed van de motten gegeten. De strijd begint pas. „Wilt gijlieden ook niet heengaan?”

Wanneer mag men niet (meer) preeken?

Dr N. D. van Leeuwen, die van de Gereformeerde Kerken indertijd is overgegaan tot de kerkelijke gemeenschap, welke ontstaan is naar aanleiding van de Asser Synode, is onlangs tot de Ned. Herv. Kerk toegetreden.

Het weekblad Woord en Geest zegt thans, dat deze predikant, die herhaaldelijk (o.i. zeer ongereformeerde) hoofdartikelen in het blad schreef, het recht verloren heeft, in de gemeenten, die (ook weer blijkens deze uitslating) zich in dit blad laten toespreken, „voor te gaan” in den dienst des Woords.

Men vraagt zich af: waarom? Want er treden toch allerlei hervormde en nog andere voorgangers daar op? Waarom dan deze oud-predikant niet? Soms, omdat hij thans geen actueel predikant is? Maar ook zulken zijn ginds „voorgegaan”.

Het eenige schijnt te zijn: dat hij nu met de groep gebroken heeft. Anderen, die er nooit toe behoorden, en er dus ook niet uit konden gaan, mogen wel.

Dit is dus geen kerkelijkheid, maar kerkisme.

In de Gereformeerde kerken heeft men regelen, waarbij het persoonlijke element gelukkig niets te betekenen heeft. Alleen maar de belijdenis en de praktische gehoorzaamheid aan God inzake het bouwen der kerk.

Behalve dit kerkisme valt hier nog iets anders te constataren: de vraag, tot welke kerk ge behoort, wordt hier TE LAAT tot een kritieke kwestie gemaakt. Dat moet ze voor ieder elken Zondag zijn. Gebeurde dat, dan verdween alle kerkisme, en deed men zijn eeden voor God bewust, elkander voorts als personen kennend en verdragend. Die verdraagzaamheid is eerst mogelijk, als we allen ons tot het eed-zweren in het kerkelijke verplicht voelen.

K. S.

UIT DE HISTORIE

Een noodzakelijke Aanvulling.

In de N. R. Ct. van 19 Juli j.l. schreef Prof. mr J. Loosjes een feuilleton over het Friesche predikantengeslacht Laurman, dat drie en een halve eeuw de Nederlandsche Hervormde Kerk gediend heeft (1580—1930). Een algemeen in den lande bekenden naam heeft geen enkel lid van dit predikantengeslacht zich verworven; met uitzondering van den stamvader heeft geen van hen in een stad de Evangeliebediening waargenomen, dorpspredikant zijn zij geweest en gebleven de eeuwen door. En toch volgden negen generaties elkander op in de bediening des Woords.

In het artikel van Prof. Loosjes interesseerde ons het meest wat we daar van Martinus Theodorus Laurman lazen, die in 1813 als candidaat te Lellens in Groningen kwam, in 1819 naar Westerbroek ging, in diezelfde provincie gelegen; maar toen Oosterlittens hem na zijns vaders overlijden beriep, trok deze bekende gemeente, waarin hij

geboren en opgevoed was hem zoozeer aan, dat hij het beroep aanvaardde en nog 40 jaar lang (1828—1868) aldaar het Evangelie mocht verkondigen. Tevoren had hij zich door Latijnsche geschriften over den brief van Judas (1817) en de Openbaring van Johannes (1822), door de uitgave van een preekbundel (1816), van een „Museum van kerkelijke geschiedenis en oude letterkunde” (1825), maar ook door „Taalkundige bijdragen tot betere kennis van den tongval in de provincie Groningen” (1822) bekend gemaakt, doch de verwachting, dat hij deze studiën in het rustige Oosterlittens zou voortzetten, is niet vervuld, daar hij verder, zegt Prof. Loosjes, „noch op theologisch, noch op taal- of letterkundig gebied naam maakte”.

Met verwondering lazen we deze woorden; want de man heeft in de kerkgeschiedenis een niet geringe, zij het dan ook al treurige, vermaardheid gekregen. En het dunkt ons noodzakelijk het artikel van Prof. Loosjes op dit punt een weinig aan te vullen.

De M. T. Laurman dan zond in Augustus 1833 een brochure in het licht onder den titel: „De Dweeper; een woord aan allen, die de waarheid liefhebben”. ’t Was oorspronkelijk een voorlezing in een ringvergadering over den waren aard der oorzaken en eenige verzachtende middelen der godsdienstige dweepzucht. De Gereformeerden, alias de fijnen, worden hier tentoongesteld als doorgaans tot de minst zedelijke, de onverstandigste of onbeschaafde volksklasse behorende.

Ziehier de caricatuur, die hij van zoo’n fijne geeft:

„Zachtens buigt hij zijn heilig hoofd ter zijde, als een bieze aan den beke der wateren, zijn oog staat droevig, want hij treurt over de zonden der eeuwen, der jeugd en der grijsheid des lands, welke vermenigvuldigd zijn als de zandkorrelen aan den oever der zee. Met bedachtzamen tred treedt hij daarheen, wetende, dat wij allen dagelijks struikelen in velen. Fijn, maar somwijlen arglistig is zijn handel en wandel, eenen man uit het getal der ongelovigen te bedriegen, mag bij hem geene zonde heeten, want de zoodanige is toch een vat der verdoemenis. Zijn achtbare mond spreekt in de tale Kanaans niet dan van de ongerechtigheid zijner naasten, de zware zonden des lands, de lautheid der leeraren en de onrechtzinnigheid der gemeente. Klein is bij hem het uitverkoren kuddeke Gods, daar velen verdoemd zijn om in de eeuwigheid te branden in den sulferpoel der helle. Vrije genade is het, als God de Heer, de meeste zondaren onmedoogend verdoemt, en maar sommigen uitkiest, vrije genade is het, als Jezus weinige uitverkorenen, na zelf de tormenten der helle te hebben gesmaakt, uit de klauwen des duivels verlost en wederbaart door zijn onweerstaanbare kracht. Gaarne spreekt hij van God, van Jezus, van de Schrift, van den duivel, van zichzelf en van zijn evennaasten. En niet alleen spreekt hij gaarne van deze dingen, maar ook doet hij zulks met hoog gevoel van eigen ingebeelde waarde, ofschoon hij ook geen van allen volkomen, en het allerminst zichzelf kent. God is bij hem wel onze Vader, die in den hemel is; maar zóó, als de Jupiter der Heidenen, houdende in zijne Goddelijke handen de schaal des levens en des doods, en een iegelijk afwegende naar de voorbeschikking van het onvermijdelijk noodlot. Zoo ook houdt hun God het boek der verkiezing en verwerping in zijne handpalmen, en het is hem, den eeuwig en vrijmachtigen God, meenen zij, een vreugde des harten, als hij de folteringen der ziel in het vuur zijner grimmigheid mag aanschouwen. Van Christus den Heer spreken zij veel en gaarne; zij kennen wel zijn naam; maar zijn leer verstaan zij niet, en zijnes Geestes zijn zij niet deelachtig. Want als Christus in de woorden zijner onfeilbare openbaring spreekt van liefde, dan gewagen zij van haat. Als Christus zegt: „komt tot mij”, dan zeggen zij: „Gij kunt niet komen; gij moogt niet naderen”. Christus zegt: houdt het avondmaal tot mijne gedachtenis, zij zeggen: Heere, het is zulk een zwaarwichtige zaak, wij vreezen ons teeder gemoed met den last van uwe oordeelen te bezwaren: wij zullen niet aanzitten, eerder zoude God uit de rotssteen der Arabische gebergten kinderen kunnen verwekken, dan dat er uit zulk een geslacht zonen en dochteren Gods zouden geboren worden. Uitnemend schoon is het openbaringsgeschrift onzes Heeren; want het is als een fakkel ter middernachtsure, op de duistere paden onzes levens een helder licht verspreidende; maar voor het vrome gemoed der fijnen is hetzelfde als een meerkundig betoog van een ongeleerden leek, of als een tweesnijdend zwaard in de handen van een kind, of eindelijk als een schietgeweer in de armen eens mans, die de vurige kolen der verwoelingen van den oorlog nooit heeft aanschouwd. Want zij mogen de woorden der Heilige Schriften kennen, zooals de schooljeugd hare les opzeggen kan, den geest vatten zij niet. Want met mij weten velen het, dat de viervoudige uitlegging der Schrift van Hugo de sancto caro af, tot aan de mystieken van dezen dag, grooten opgang bij hen heeft gemaakt. Wonderlijk nochtans zal het ons voorkomen, dat zij tenminste evenveel, zoo niet meer spreken van den duivel dan van God; des duivels wegen, werken en kracht, des duivels verzoeking en aanvechtingen, kennen zij bij name en ondervin-

ding, zij alleen weten, hoe hij rondgaat als een jonge leeuw in Juda's wouden, brieschende van woede en zoekende wien hij verslinden mag, in zijn grimmigheid. En hunne menselijke en zinnelijke uitdrukkingen getuigen ook in dezen van hunne dweepzuchtige, overspannen denkbeelden, en alzoo van de heerschappij van het gevoel boven de rede (Als voorbeeld wordt dan aangehaald: Brakel's Trappen van het geestelijk leven). Velen der fijne vromen van dezen stempel weten de geschiedenis van hun voormalig zondig leven en van hun bekeering in een ondeelbaar oogenblik des tijds, door Gods onwederstaanbare genadewerking geschied, met uur en tijd en omstandigheden, wijd en breed te verhalen. De inwendige verlichting des Geestes, verre boven het woord en de prediking der kennis te schatten, stellen zij, bij de zoete gemoeds van den inwendigen mensch, steeds op den voorgrond. Hun weg is aller zielen pad, en wee hem, die dat niet ondervond of gevoelde, hetwelk zij meenen, dat alle vrome kinderen Gods op aarde, ten dage hunner wedergeboorte, moeten ondervinden en gevoelen. Verre zij het van mij, om de Christelijke bekentenis hunner zonden en de oprechtheid hunner godsdienstige gevoelens en aandoeningen, overal en altijd te willen verdenken, daar ik heilig geloof, dat eenige weinige, waardige kinderen Gods, die ter goeder trouw dwalen, onder hen worden gevonden; doch naar mijn meening is hun bevinding maar zelfbedrog. Zij belasteren hun evenaasten, bedriegen hen, geven zich aan dronkenschap, hoererij en overspel over, en zeggen dan: dat het vleesch vrij mag zondigen, dat de geest echter rein blijft. Verder, als het Evangelie van liefde spreekt, gewagen zij van haat, en zij hebben geen liefde dan voor hun gelijken. Eindelijk spreken zij valsche en lasterlijk van hun leeraar en edele geleerdheid, zij verheugen zich als zij dezen vrij en veilig mogen ontfloopen en ontzeien, al is het uren ver, door slijk en water, langs ongebaande wegen en besneeuwde ijsvelden: maar ook daarin naar de wijze der Roomschen, hoe zwaarder weg, hoe zaliger biecht en heiliger vergiffenis men vinden kan. God weze derzulk ziel genadig!”

Onder de hoofdoorzaken dezer godsdienstige dweepzucht rekent Laurman: het volkskarakter; de opvoeding en levenswijze; de tijdsomstandigheden; onkunde en waanwijsheid; verkeerd toegepaste systematische begrippen, en zwaarmoedig gevoel van zonde.

Als remedie tegen deze gevaarlijke kwaal noemt hij: 1e. een ernstig verzoek aan het Hooge Kerkbestuur om met de meeste nauwlettendheid zorg te willen dragen, dat geen jeugdige leeraren met den valschen geest eener onzalige dweepzucht bezield, in onze kerkgemeenten worden toegelaten, of immermeer hun dweepachtige stem in onze kerkgewelven kunnen doen hooren; 2e. een eerbiedig verzoek aan de Overheid om met de meeste zorgvuldigheid tegen alle zoogenaamde oefeningen te willen waken.

Tegen dit schandschrift nu schreef H. de Cock, Gereformeerd Leeraar te Ulrum, in 1834 zijn: „Ernstige Waarschuwing en Tegengiften tegen het gruwelijke boek „De Dweeper” getiteld, waardoor de ware godsdienst en de ware godvreezenden gedreigd worden met uitbanning en vervolging.” Op waardigen toon en met kracht van bewijsvoering verdedigt hij hier de gesmaakte „fijnen”. Het is een van de Cocks beste geschriften. Spoedig zou deze vader der Afscheiding echter ondervinden, dat het Hooge Kerkbestuur het advies van Dr Laurman opvolgde, door de „dweepachtige” predikanten uit te bannen, en de Overheid op te hitsen tot vervolging van de Afscheidenen.

Was het nu onkunde of schaamte van Prof. Loosjes, dat hij dit alles in zijn feuilleton onvermeld liet?

Hoe het zij, historisch-getrouw was het niet. RULLMANN.

P. S. In „Koers Houden” van 16 Juli l.l. komt Dr W. J. de Wilde terug op mijn artikel in „De Reformatie” van 3 dezer. Hij blijft echter volharden in zijn ontkenning, en verklaart geen prijs te stellen op een antwoord mijnerzijds. Ook ik voel daar nu niets meer voor, maar laat het oordeel tusschen ons met een gerust hart aan den God der waarheid over. R.

PERSSCHOUW

Wie den meesten onzin schrijft.

In „De Stroom” lees ik:

Van den gemeenteraad wordt vaak een heeleboel leelijks gezegd. Het is overal zoo. Onlangs stond er een plaatje in de „Passing Show”, dat een gezelschap voorstelde waarin men elkaar een meneer aanwees. „Die man,” zegt A. tot B., „heeft van alle menschen in zijn leven den meesten onzin geschreven.” — „Hij ziet er toch zoo gek niet uit,” antwoordt B. — „Dat is hij ook niet,” zegt A., „hij is alleen maar raadvorslaggever.”

De geëerde lezers zullen wel bedenken, dat wat „De Stroom” schrijft, buiten de verantwoordelijkheid ligt van onze redactie....

Jachin
herinnerin
ging daari
jubileum d
kringen o
„De Stroo
geven van
leiding bij
(9—10 jaa
Redacteur
als Dr G.
Het blad

In En
onderwij
boekje v
zekeren
deren v
In 32
nen hee
wereld,
zich ope
In een
bedoeld
deren te

Zoo h
waarove
telkens
foto van
op de tw
en hun
worden

Zoo v
ploeger,
zwerfste
Ik vi
zoete v
ook al h
van liter
voegd er
astron
en vond
als ik
wat mo
ze te ku
mensche

Het is g
opgevat v
hier betre
„kennis G
het hier o

In Noo
heide over
wereld is.

De ve
dat het
bezien,
men kie
zijn red
komt, z
wapenin
wordt n
het erg
eenig v
van wie
met zic
en die c

Wann
willen t
positie k
maatstal

Dit „zie
zelf vergel
officieel „l
om kan il
onlangs l
de trouw
vraag van
hoor velen
terwijl ik,
moet zegge
(Jezus Ch
wij positie
han veel
jongeling
Woord.

„De We
„de samen
wat” wa
het eene t
dat wordt
wordt het
waar het
„schoone
pure zwak

Zwakhe
levert we
Wekker”:

Men z
andersd
Ik gel
De di
moet, d
hadden
volgt. D
is niem
en haas